

Ondermijnings beleid

Samenwerken aan
een fijn en leefbaar
Haaksbergen

DRUGSPAND GESLOTEN

Door de burgemeester van Haaksbergen
Op grond van Artikel 13b Opiumwet

Het is verboden dit pand te betreden
op grond van artikel 241 van de
Algemene plaatselijke verordening.

POLITIE GEMEENTE
HAAKSBERGEN

Vermoedens van drugs?
Bel Politie 0900-8844
of
Meld Misdaad Anoniem 0800-7000

Voorwoord

Ondermijning is een term die de laatste jaren steeds vaker voorkomt in de overheidswereld. De term verwijst naar de effecten van georganiseerde criminaliteit op onze samenleving. Het begrip omvat een vorm van criminaliteit waarbij de grens tussen de bovenwereld (de normale maatschappij) en de criminele onderwereld vervagen. Concreet betekent dit dat criminelen bijvoorbeeld bedrijven oprichten, vergunningen aanvragen of panden kopen en deze gebruiken voor criminele doeleinden.

Ondermijning is een groeiend maatschappelijk probleem dat niet langer onderschat kan worden. Het bedreigt niet alleen de fundamenten van onze democratie en rechtsstaat, maar heeft ook directe gevolgen voor het dagelijks leven van de inwoners en ondernemers van gemeente Haaksbergen. Daarom is een structurele, integrale aanpak van ondermijning van groot belang. We moeten samenwerken als gemeente met politie, justitie, het bedrijfsleven, inwoners en maatschappelijke organisaties om de georganiseerde misdaad te weren en ondermijning van onze samenleving terug te dringen.

In de aanpak van ondermijning mogen we nooit het meest belangrijke van ons beleid uit het oog verliezen: de zorg voor onze inwoners en ondernemers. Gemeente Haaksbergen is een gemeenschap van solidariteit en compassie, daarom blijft het welzijn van de inwoners de hoogste prioriteit. Door structureel ondermijning tegen te gaan wordt de veiligheid en leefbaarheid binnen de gemeente vergroot omdat criminelen geen kans meer krijgen. Hiermee dragen we eveneens bij aan een eerlijk en veilig ondernemersklimaat en beschermen wij bonafide ondernemers door oneerlijke concurrentie waar mogelijk te voorkomen.

Met dit plan is er evenwicht tussen het aanpakken van ondermijning en het waarborgen van welzijn van onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Dit doen we door te investeren in preventie, bewustwording, repressie en waar mogelijk participatie. Door inwoners te informeren over het herkennen van signalen, de effecten laten zien van het melden van ondermijnende criminaliteit en een meldpunt in te richten waar signalen van ondermijning gemeld kunnen worden, laten we zien dat de gemeente een betrouwbare partner is.

Samen met onze betrokken inwoners en met de steun van alle betrokken partijen zijn we vastberaden om een gemeente te bouwen waarin veiligheid, integriteit en zorg voor elkaar hand in hand gaan. Laten we gezamenlijk werken aan een toekomst waarin ondermijning geen kans krijgt en waarin het welzijn van onze inwoners altijd voorop staat.

Rob Welten

Burgemeester gemeente Haaksbergen

Samenvatting

Een gedegen aanpak van ondermijning is noodzakelijk om te voorkomen dat criminelen zich vestigen binnen de gemeente en misbruik maken van voorzieningen, van kwetsbare inwoners en dat onze lokale economie en positief beleid ondermijnd worden. Voor u ligt een versterkingsplan om ondermijning in Haaksbergen te voorkomen en waar nodig aan te pakken. Dit plan beschrijft twee onderdelen: de interne organisatie en de aanpak van ondermijning in de uitvoering. Het doel is om de weerbaarheid en integriteit van de gemeentelijke organisatie te stimuleren en om doelgerichte acties uit te voeren in samenwerking met de partners om ondermijning te voorkomen en waar nodig aan te pakken. Dit plan ziet op de periode 2025 – 2027. Op basis van een evaluatie van de aanpak zal in 2027 ook gewerkt worden aan een nieuw plan van aanpak en input ten behoeve van het Integraal Veiligheidsplan 2028 – 2031.

Intern gericht

De actiepunten om de basis verder op orde te krijgen in de interne organisatie komen voort uit de weerbaarheidsscan van Haaksbergen, welke uitgevoerd werd door het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum Oost- Nederland (hierna: RIEC) . Deze scan beschrijft op welke gebieden de interne organisatie van de gemeente versterkt kan worden in de aanpak van ondermijning. Hierbij wordt er ingezet op vijf pijlers:

1. Bewustwording en organisatieontwikkeling.
2. Informatiepositie en informatiebeveiliging.
3. Beleid en handhaving.
4. Integere en veilige werkomgeving.
5. Communicatie.

Ondermijning in de uitvoering

De tweede fase beschrijft gerichte strategieën die de gemeente in kan zetten in samenwerking met haar partners om ondermijning aan te pakken. Deze strategieën zijn gebiedsgericht, maar richten zich ook op communicatie en publiek-private samenwerking. Het beschrijft bijvoorbeeld mogelijkheden om een gebiedsgerichte, preventieve aanpak op te zetten in het buitengebied. Deze aanpakken sturen op integrale samenwerking met alle partners en maatschappelijke organisaties om onder andere interventies op elkaar af te stemmen, zodat de weerbaarheid van de omgeving bevordert en tegelijkertijd de voedingsbodem voor ondermijning reduceert. Inwoners en ondernemers kunnen participeren aan een gezamenlijke aanpak om weerbaarder te worden en het gebied leefbaar en veilig te houden.

Capaciteit

Met de incidentele middelen die beschikbaar gesteld zijn in de begroting van 2023 en 2024 kwam de opdracht om inzichtelijk te maken wat er structureel benodigd is voor de aanpak van ondermijning in de gemeente Haaksbergen. Voor de uitvoering van dit beleid is structureel 1fte voor een ondermijningscoördinator die tevens als Bibob- coördinator fungeert vrijgemaakt. Daarnaast is er juridische expertise voor de uitvoering in de bestaande organisatie beschikbaar gesteld.

Het zwaartepunt van de uitvoering en regie ligt bij openbare orde en veiligheid, maar het signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijning is een verantwoordelijkheid voor de gehele organisatie. Van een aantal sleutelfunctionarissen wordt structureel tijd gevraagd om deel te nemen aan bijvoorbeeld het lokaal ondermijningsoverleg en integrale controles. Ook in flankerend beleid, zoals het uitvoeringsprogramma Vergunningen Toezicht en Handhaving, is deze capaciteit opgenomen. Dit zorgt voor een stevige basis om te komen tot een effectieve uitvoering.

Inhoud

Samenvatting	3
1. Achtergrond	5
1.1 Het begrip ondermijning en de rol van het lokaal bestuur	5
1.2. Welke partijen spelen een rol?	7
1.2.1. Gemeente.....	7
1.2.2. Politie.....	7
1.2.3. Openbaar Ministerie	7
1.2.4. Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Oost-Nederland.....	7
1.2.5. Omgevingsdienst Twente.....	7
1.2.6. Brandweer	7
1.2.7. Belastingdienst	7
1.2.8. Private partijen.....	8
1.2.9. Bestaande samenwerkingsverbanden	8
2. Interne versterkingen	9
2.1. Bewustwording en organisatieontwikkeling	9
2.1.1. Maatregelen bewustwording en organisatieontwikkeling.....	9
2.2. Informatiepositie en informatiebeveiliging.....	9
2.2.1. Maatregelen informatiepositie en informatiebeveiliging	9
2.3. Beleid en handhaving	10
2.4. Integere en veilige werkomgeving	10
2.4.1. Maatregelen integere en veilige werkomgeving.....	10
2.5. Communicatie	11
2.5.1. Maatregelen communicatie	11
3. Aanpak ondermijning in de uitvoering	12
3.1. Strategie uitvoering aanpak ondermijning Haaksbergen.....	12
3.1.1 Preventieve aanpak.....	12
3.1.2 Repressieve aanpak.....	15
4. Verantwoording	16

1. Achtergrond

Dit hoofdstuk beschrijft de achtergrond van het plan. Het gaat in op het begrip ondermijning, de rol van de gemeente Haaksbergen en op partijen die een rol kunnen spelen in de aanpak.

1.1 Het begrip ondermijning en de rol van het lokaal bestuur

Bij georganiseerde criminaliteit en ondermijning gaat het om crimineel handelen waarbij de grenzen tussen de bovenwereld en de onderwereld vervagen. Legale structuren (zoals vergunningen, bedrijfsstructuren, transportvoorzieningen of de vastgoedsector) worden bij ondermijnende criminaliteit misbruikt voor criminele handelingen of om crimineel geld wit te wassen. Door ondermijning wordt de veiligheid, de leefbaarheid, de economie en het gezag van de overheid aangetast.

Criminele netwerken hebben de bovenwereld nodig, bijvoorbeeld elektriciens, autoverhuurders, vrachtwagenchauffeurs, kwetsbare personen voor hand en span diensten, gemeenteambtenaren die paspoorten of vergunningen verstrekken, of bijvoorbeeld notarissen. De georganiseerde criminaliteit heeft een bepaalde aantrekkingskracht voor snel geld, spanning en status. Dit heeft op verschillende niveaus een doorwerking in onze samenleving, sociaal, economisch en institutioneel.

Het heeft een sociale doorwerking, want voor sommige is de drugscriminaliteit aantrekkelijk, ook voor personen die normaal gesproken niet (zo snel) in die wereld terecht zouden komen. De georganiseerde criminaliteit trekt als het ware mensen de criminaliteit in. Dit geldt met name ook voor kwetsbare personen in onze samenleving en voor onze jeugd.

Georganiseerde drugscriminaliteit werkt door in ons economisch systeem en corrupteert de werking van deelmarkten die zij nodig hebben voor hun criminele activiteiten. Denk bijvoorbeeld aan de logistieke infrastructuur en de financiële infrastructuur. Markten worden opgescheept met extra kosten voor beveiliging en controles. Een goed voorbeeld hiervan is de zaak rondom fruithandel De Groot uit Hedel. Ook zorgt de georganiseerde drugscriminaliteit voor oneerlijke concurrentie in bijvoorbeeld het midden- en kleinbedrijf doordat met crimineel geld onder de prijs gewerkt kan worden en zij zich langer staande kunnen houden met illegaal verkregen vermogen in economisch slechtere tijden.

Er is ook een institutionele doorwerking waarbij de grote financiële verleiding of oneigenlijke druk kan leiden tot corruptie. Dat is niet alleen bij de politie het geval, ook de belastingdienst en gemeenten worden getroffen, zoals een bekende casus met het jarenlang leveren van valse paspoorten aan criminele organisaties. De uitwerking van positief beleid wordt ook aangetast, zo zijn investeringen in onderwijs, huisvesting, zorg en werkgelegenheid minder effectief omdat voor sommige mensen de criminaliteit lonkt of omdat misbruik gemaakt wordt van regelingen in het beleid.

(Kwetsbare) inwoners worden slachtoffer van ondermijnende criminaliteit. Jongeren die gedwongen strafbare feiten plegen, arbeidsmigranten die worden uitgebuit, hennepkwekerijen in woningen van kwetsbare inwoners, zorgfraude bij kwetsbare personen en vakantieparkproblematiek. Hierin liggen stevige bestuurlijke taken voor de aanpak van ondermijning, dit gaat verder dan alleen veiligheid. Zo bleken in Twente 15 van de 22 onderzochte zorgbureaus gelinkt te kunnen worden aan een hennepkwekerij; in drie daarvan werden cliënten al dan niet onder het mom van dagbesteding door de zorgaanbieder zelfs ingezet om toppen van hennepplanten te knippen (IKZ, 2020).¹

¹ [Rol van georganiseerde misdaad in zorgsector Twente groter dan gedacht \(nos.nl\)](#)

De rol van de gemeente Haaksbergen

Het is goed om onderscheid te maken tussen georganiseerde criminaliteit en ondermijning. De aanpak van de georganiseerde criminaliteit als zodanig is een primaire taak van de opsporingsinstanties: politie, Openbaar Ministerie en bijzondere opsporingsdiensten als de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD) en De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA). Ondermijning heeft betrekking op de schadelijke maatschappelijke effecten van de georganiseerde criminaliteit en de aanpak daarvan is een verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur.

Tegelijkertijd is er overlap tussen georganiseerde criminaliteit en ondermijning en tussen lokaal bestuur en de opsporingsinstanties, waarbij een samenwerking noodzakelijk is. Daarbij zijn natuurlijk ook samenwerkingen met andere publieke en private actoren van belang.

De burgemeester is dan ook geen crimefighter of sheriff, hij of zij pakt geen boeven op, daar zijn opsporingsinstanties voor met hun specifieke bevoegdheden hiertoe. De burgemeester heeft wel een belangrijke rol in het beschermen van de lokale gemeenschap en is mede verantwoordelijk voor het integer houden van de samenleving, voor het tegengaan van ontwikkelingen die het ontstaan of voortbestaan van georganiseerde criminaliteit bevorderen en voor het zoeken en ondersteunen van mensen die klem worden gezet door illegale praktijken.

Een crimineel kan dan ook veel last hebben van een gemeente, maar dat gaat dan via de gemeentelijke taken en bevoegdheden. Wat gemeenten kunnen doen aan ondermijning heeft zich in de afgelopen dertig jaar geleidelijk ontwikkeld. De belangrijkste onderdelen zijn:

- Bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit in zijn oorspronkelijke vorm: crimineel misbruik van de legale infrastructuur bemoeilijken via de inzet van bestuursrechtelijke instrumenten, zoals de Wet Bibob, APV en artikel 13b Opiumwet;
- Gemeentebrede inzet en verantwoordelijkheid versterken: crimineel misbruik van gemeentelijke activiteiten tegengaan door oplettendheid en samenwerking van afdelingen en organisaties, zoals burgerzaken, uitkeringen en vastgoed;
- Informatiepositie opbouwen en versterken, door relevante informatie uit de gemeentelijke organisatie bij elkaar te brengen, te analyseren en praktisch relevant te maken;
- Toezicht en handhaving organiseren: controleren of inwoners, bedrijven en de overheid zelf de geldende regels naleven en sancties opleggen wanneer dit niet gebeurt;
- Participeren in gecoördineerde interventies om georganiseerde criminaliteit te bestrijden;
- De weerbaarheid en robuustheid van de gemeente versterken door maatregelen tegen oneigenlijke druk, bedreiging en intimidatie te treffen;
- Preventieve activiteiten organiseren, persoonsgerichte aanpak, Zorg en Veiligheidshuis, Jeugdbeleid;
- Maatschappelijke bewustwording en betrokkenheid versterken door voorlichting, maar ook door bredere maatschappelijke coalities te organiseren.

Bij de aanpak ondermijning is er dus een cruciale rol voor gemeenten. Gemeenten hebben een rol bij het voorkomen en aanpakken van schadelijke effecten van de georganiseerde criminaliteit. De bestrijding van georganiseerde criminaliteit is een taak van opsporingsinstanties, de gemeentelijke aanpak van ondermijning is een verantwoordelijkheid van burgemeester, college en gemeenteraad. Het raakt veel bestuurlijke portefeuilles en ambtelijke afdelingen.

1.2. Welke partijen spelen een rol?

Bij de integrale aanpak van ondermijning werkt de gemeente samen met verschillende partners. Hieronder wordt beschreven welke rol de gemeente en haar partners hebben.

1.2.1. Gemeente

De gemeente speelt een belangrijke rol in de aanpak van ondermijning. De gemeente voert de regie op het gebied van openbare orde en veiligheid. Deze regisserende rol van de gemeente heeft zowel betrekking op het voorkomen van ondermijning (preventie) als het stoppen van ondermijning (repressie / handhaving). Ten aanzien van ondermijning heeft de gemeente een coördinerende rol in het realiseren van een integrale aanpak.

De gemeente heeft een algemene verantwoordelijkheid om te voorkomen dat het vertrouwen in een veilige en integere gemeentelijke samenleving wordt ondermijnd. Daarnaast heeft de gemeente de specifieke verantwoordelijkheid om te voorkomen dat (lokale) wet- en regelgeving wordt misbruikt. Dus geen facilitering van criminelen, bijvoorbeeld door onbewust opdrachten te geven aan hen of zaken te doen met hen, vergunningen aan hen te verlenen of subsidies aan hen te verstrekken.

1.2.2. Politie

De politie, samen met het Openbaar Ministerie, zorgt voor het strafrechtelijke aspect van de aanpak van georganiseerde criminaliteit.

1.2.3. Openbaar Ministerie

Het OM zorgt voor strafrechtelijke vervolging nadat de politie strafbare feiten heeft geconstateerd. Maar ook heeft het OM een Bibob-officier. Deze officier van justitie kan gemeenten tippen als er reden is om een Bibob-onderzoek uit te voeren, naar aanleiding van concrete informatie die het OM heeft over een organisatie of persoon.

1.2.4. Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Oost-Nederland

Het RIEC is een belangrijk samenwerkingsverband met gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst en nog veel meer partners. Het RIEC is gericht op het bestrijden van ondermijnende criminaliteit door informatie te verbinden en expertise van verschillende overheidsinstanties te bundelen.

1.2.5. Omgevingsdienst Twente

De Omgevingsdienst Twente speelt een grote rol omdat de toezichthouders op veel locaties komen, daardoor veel lokale kennis hebben en signalen kunnen herkennen en melden. Zij zijn convenantpartner van het RIEC en hebben een belangrijke informatiepositie. De Omgevingsdienst heeft bovendien verschillende bevoegdheden om bedrijven of panden te controleren op milieuactiviteiten. Ook bij vergunningen dient de omgevingsdienst alert te zijn op toepassing van de Wet Bibob.

1.2.6. Brandweer

De brandweer heeft bevoegdheden om op basis van brandveiligheid een pand te mogen controleren en kan tijdens controles een signalerende rol hebben.

1.2.7. Belastingdienst

De Belastingdienst kan informatie verschaffen over de financiële staat van personen of organisaties. De belastingdienst heeft verschillende bevoegdheden, zoals een boekenonderzoek, om fiscaal beoetbare feiten te onderzoeken. De opsporingsdienst van financiële en fiscale criminaliteit, de FIOD, en de Douane vallen onder de Belastingdienst.

1.2.8. Private partijen

Ook private partijen zoals makelaars, notarissen, inwoners of bedrijven spelen een rol bij de aanpak van ondermijning. Zij kunnen mogelijke misstanden melden, maar ook zelf werken aan maatschappelijke weerbaarheid en een schone, eerlijke beroepsgroep.

1.2.9. Bestaande samenwerkingsverbanden

In Twente zijn er diverse samenwerkingsverbanden en uitvoeringsorganisaties die ook in de aanpak van ondermijning een rol (kunnen) spelen. Hieronder worden de belangrijkste kort toegelicht.

Platform Integrale Veiligheidszorg

Op verzoek van het bestuur, het Districtelijk Veiligheidsoverleg (DVO), werkt het Platform Integrale Veiligheidszorg (IVZ) sinds 2008 aan het verhogen van de veiligheid en de bestrijding van (georganiseerde) criminaliteit en overlast binnen Twente. Het is een ambtelijk, structureel en integraal samenwerkingsverband van de 14 Twentse gemeenten (IVZ-coördinatoren) en vaste vertegenwoordigers van haar veiligheidspartners.

Kenniscentrum Mensenhandel Twente

Het Kenniscentrum richt zich op potentiële, vermoedelijke en daadwerkelijke slachtoffers, verdachten en daders. Het doel is uiteindelijk mensenhandel te verminderen door in te zetten op preventie, signalering en ondersteuning van slachtoffers. Daarnaast richt het Kenniscentrum zich op hun omgeving (vrienden, familie, burens, etc.) en kunnen professionals er terecht voor informatie en advies.

OZJT/Samen14

Wij hebben samen met de 14 Twentse gemeenten en het OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente) zorgfraude hoog op de agenda staan. Hierin werken we samen in de regio met andere toezichthouders en het OZJT.

De Sociale Recherche Twente (SRT)

De SRT is een samenwerkingsverband van 14 Twentse gemeenten. Naast dit samenwerkingsverband is er een dienstverleningsovereenkomst waarin de gemeente uitvoeringscapaciteit afneemt.

Zorg- en Veiligheidshuis Twente

Zorg- en veiligheid is een prioriteit in het Integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027 van de gemeente Haaksbergen. Onderdelen vanuit dit thema hebben raakvlakken met de aanpak ondermijning. Aansluiten vanuit het versterkingsplan bij regionale samenwerkingen op het gebied van zorg- en veiligheid, zoals het Zorg- en Veiligheidshuis Twente, is dan ook van belang.

Jeugd en Veiligheid

Jeugd en Veiligheid is eveneens een prioriteit in het Integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027. Onderdelen vanuit dit thema hebben raakvlakken met de aanpak ondermijning. Jongeren zijn de toekomstige generatie en spelen daarom een belangrijke rol in de gemeente. Wij willen ervoor zorgen dat zij opgroeien in een veilige en beschermde omgeving. Naast preventieprogramma's voor middelengebruik is het 7-stappenmodel implementeren in het jeugdgroepenoverleg, voor een gezamenlijke aanpak van problematische jeugdgroepen en risicogedrag van jongeren, een relevante aanpak waarbij samenwerking met het thema ondermijning nodig is.

2. Interne versterkingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de interne versterkingen voor de organisatie. Daarin worden aan de hand van enkele deelaspecten maatregelen genomen om de organisatie weerbaarder te maken.

2.1. Bewustwording en organisatieontwikkeling

Een weerbare overheidsorganisatie zorgt voor betrouwbare dienstverlening en is zich bewust van de risico's van ondermijnende criminaliteit. De organisatie is zo ingericht dat signalen van ondermijning worden herkend en gemeld.

De aanpak van ondermijning begint met bewustwording. Door bewustwording te creëren zorgen we dat medewerkers risico's beter herkennen (inzicht krijgen in hoe bepaalde beschikkingen misbruikt worden voor criminele activiteiten), waakzaam zijn (alert op verdachte activiteiten of patronen die wijzen op ondermijning), preventieve maatregelen nemen (bijvoorbeeld het invoeren van striktere controles of het melden van verdachte situaties) en kennis vergroten (over de verschillende vormen van ondermijning en hoe deze zich kunnen manifesteren binnen de eigen werkzaamheden). Om de bewustwording en organisatieontwikkeling te verbeteren worden er een aantal acties genomen.

2.1.1. Maatregelen bewustwording en organisatieontwikkeling

- Er wordt een regisseur ondermijning en Bibob- coördinator geworven, 1 fte structureel.
- We geven structureel bewustwordings- en verdiepingstrainingen aan alle medewerkers in de organisatie en voor het gemeentebestuur.
- Het thema ondermijning wordt door de ondermijningscoördinator jaarlijks besproken in alle teamoverleggen.
- Het thema ondermijning wordt een vast onderdeel van het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers.
- Ondermijningscasussen worden integraal benaderd en opgepakt.

2.2. Informatiepositie en informatiebeveiliging

De gemeente beschikt over veel informatie op basis van de uitoefening van hun wettelijke taak. Om deze wettelijke taak betrouwbaar en transparant uit te voeren moet de gemeente deze informatiepositie op orde hebben. Dit zorgt voor een positie waarin de gemeente patronen van ondermijning kan herkennen en deze data zo efficiënt mogelijk in kan zetten.

Om de informatiepositie te verbeteren en deze informatie efficiënt in te zetten worden verschillende stappen genomen.

2.2.1. Maatregelen informatiepositie en informatiebeveiliging

- We richten een intern en extern meldpunt voor ondermijning in en blijven aandacht geven aan Meld Misdaad Anoniem.
- We richten een structureel lokaal ondermijningsoverleg in. Dit overleg zorgt voor een sterkere informatiepositie van de gemeente. De signalen die hierin besproken worden leggen de basis voor integrale controles.
- We stellen een privacyprotocol voor binnengemeentelijke informatiedeling ten behoeve van de bestrijding van ondermijning op.
- We brengen een ondermijningscasus waar nodig in onder het RIEC-convenant.
- We maken onze interne informatiepositie (verder) inzichtelijk om trends en ontwikkelingen te signalen, te duiden en aan te pakken.

- We dragen zorg voor noodzakelijke beveiligingsmaatregelen, zoals een extra beveiligde laptop en zorgvuldige vastlegging van logbestanden en mutaties in interne systemen.

2.3. Beleid en handhaving

Door het hebben van een actueel beleid en het consequent uitvoeren hiervan wordt de betrouwbaarheid en transparantie van de gemeente vergroot.

Door uitvoering te geven aan dit voorliggende plan kan de gemeente ondermijning zoveel mogelijk voorkomen, wordt een goede informatiepositie verkregen en wordt met de inzet van bestuurlijke instrumenten en handhaving waar nodig geïntervenieerd. We nemen hiertoe een aantal maatregelen.

2.3.1. Maatregelen beleid en handhaving

- We actualiseren doorlopend de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) met behoeftigheden voor de aanpak van ondermijning.
- We houden het Bibob-beleid actueel en passen de Wet Bibob binnen de uitbreiding van het toepassingsbereik toe.
- We dragen zorg voor actueel Damoclesbeleid (artikel 13b Opiumwet) en de uitvoering daarvan.
- We intensiveren de (preventieve) integrale controles.
- We zorgen voor voldoende uitvoeringskracht op het thema ondermijning in de beleidsplannen van o.a. Vergunningen, Toezicht en Handhaving.
- We evalueren jaarlijks de inzet van het bestuurlijk instrumentarium in de aanpak ondermijning.

2.4. Integere en veilige werkomgeving

Agressie, intimidatie en beïnvloeding hebben een ondermijnend effect op de werking van de overheid. Bestuurders en ambtenaren met een publieke taak moeten hun werk integer en veilig kunnen uitvoeren: ze moeten incidenten of signalen van ondermijning kunnen en durven melden en moeten erop kunnen vertrouwen dat meldingen worden opgevolgd. Daarnaast vereist het dienstverlenende karakter van publieke taken een kritische en integere houding.

Integriteit is het juiste doen, ook wanneer niemand kijkt. Integriteit staat aan de basis van de democratische rechtsstaat. Zeker binnen de aanpak van ondermijnende criminaliteit speelt het een belangrijke rol. De georganiseerde criminaliteit kan zich proberen te infiltreren in het lokale openbare bestuur of op oneigenlijke manieren bestuurlijke besluitvormingsprocessen proberen te beïnvloeden, waardoor de overheid (ongewild en onbewust) criminelen faciliteert. Daarom is het van belang dat er bewustzijn gecreëerd wordt, maar ook dat er bepaalde protocollen nageleefd worden. We nemen enkele acties in dit kader.

2.4.1. Maatregelen integere en veilige werkomgeving

- We organiseren jaarlijks een integriteitsweek waarbij ook aandacht is voor het thema ondermijning.
- We zorgen voor integriteitsbijeenkomsten voor het gemeentebestuur.
- We maken kwetsbare functies en processen inzichtelijk en nemen waar nodig aanvullende maatregelen.
- We screenen (aanvullend) ons personeel op kwetsbare functies.
- We screenen de agenda's en werkbezoeken van onder andere het MT en het College op integriteitsrisico's.

- We dragen zorg voor een actueel agressieprotocol.
- We zorgen dat integriteit bespreekbaar is in de organisatie.
- Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 worden politieke partijen geadviseerd over het screenen van kandidaat- raadsleden. Wethouders worden onderworpen aan een uitgebreide integriteitsanalyse.

2.5. Communicatie

Een weerbare overheidsorganisatie communiceert transparant over haar handelen, met name over de manier waarop zij ondermijning voorkomt en aanpakt. Communicatie draagt bij aan bewustwording en het belang van weerbaarheid.

De inzet van communicatie creëert in potentie duizenden ogen en oren waarmee we kunnen werken aan een weerbare samenleving. Met een goede communicatiestrategie op het gebied van ondermijning kunnen wij zorgen voor blijvende bewustwording en betrokkenheid van zowel eigen ambtenaren als inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) partners.

2.5.1. Maatregelen communicatie

- We stellen een communicatieplan op voor interne en externe communicatie.
- We maken een ondermijningspagina op intranet.

3. Aanpak ondermijning in de uitvoering

Dit hoofdstuk beschrijft op welke wijze de gemeente Haaksbergen uitvoering wil geven aan de aanpak van ondermijning binnen de gemeentegrenzen (extern gericht).

3.1. Strategie uitvoering aanpak ondermijning Haaksbergen

De uitvoering van de aanpak van ondermijning kan opgedeeld worden in twee onderdelen: preventie en repressie. Beide onderdelen hebben verschillende doelen. Een preventieve aanpak is gericht op het voorkomen dat de ondermijnende criminaliteit zich kan vestigen of dat iemand (verder) afglijdt in de criminaliteit. Repressie is gericht op het uitvoeren van interventies en het herstellen van de maatschappelijk norm, de orde en de rust in de samenleving.

De specifieke activiteiten in de uitvoering worden afgestemd op basis van het nieuwe ondermijningsbeeld van de gemeente Haaksbergen. Op basis van het informatiebeeld kunnen we onze middelen en instrumenten effectief inzetten en de prioritering voor de uitvoering van de aanpak hierop afstemmen. Hieronder wordt ingegaan op de hoofdlijnen van de strategie in de uitvoering van de aanpak van ondermijning.

3.1.1 Preventieve aanpak

Hieronder worden een aantal opties beschreven voor het uitrollen van een preventieve aanpak van ondermijning met de coördinator ondermijning van de gemeente als regisseur.

Knock – and- talk gesprekken

In Knock- and- talk gesprekken bezoekt de gemeente samen met partners (ondermijningsgevoelige) ondernemingen in kwetsbare gebieden of branches, om er een laagdrempelig, vriendelijk gesprek te voeren.

Met de knock- and- talk gesprekken wordt onze informatiepositie verbeterd. Ervaringen van projecten in andere gemeenten leren dat bij een dergelijke laagdrempelige aanpak veel relevante informatie gedeeld wordt door ondernemers en inwoners over signalen van ondermijning in de eigen omgeving. We krijgen daarmee, naast een blauwdruk van wat er zich afspeelt in het betreffende gebied, concrete signalen waar we preventief of repressief, afhankelijk van wat nodig is, iets mee kunnen. Als bewoners en ondernemers onze werkzaamheden kennen, weten aan wie zij hun signalen kunnen doorgeven en erop kunnen vertrouwen dat hier iets aan gedaan wordt, kan gewerkt worden aan een meer structurele aanpak van ondermijning vanuit een goede informatiepositie.

De ervaring van dergelijke projecten in andere gemeenten is dat naast het werken aan de meldingsbereidheid er ook positieve effecten zijn op de veiligheidsbeleving. Met deze aanpak zijn wij een zichtbare overheid en creëren we draagvlak en vertrouwen. Daarmee past deze aanpak goed bij de gemeente Haaksbergen en sluit het aan op het Integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027 (IVP). In het IVP is het werken aan de veiligheidsbeleving, naast ondermijnende criminaliteit, als één van de vier prioriteiten vastgesteld.

Vanuit de knock- and- talk gesprekken op locaties als een bedrijventerrein, in het buitengebied of op een recreatieterrein ontstaat een informatiebeeld om vervolgactiviteiten op af te stemmen. Hieronder worden enkele van deze (voorgenomen) activiteiten benoemd.

Publiek-Private Samenwerking (PPS)

Om een algehele aanpak te realiseren is Publiek-Private Samenwerking een belangrijk aspect. Een goede Publiek-Private Samenwerking zorgt voor vertrouwen in de overheid, weerbare private partijen en een versterkte informatiepositie van de overheid. Zo'n Publiek-Private Samenwerking kan

opgezet worden in doelgebieden binnen de gemeente die uit de knock- and- talk gesprekken naar voren zijn gekomen of uit de nieuwe informatiepositie die ontstaan is in de aanpak ondermijning in Haaksbergen.

Buitengebied, bedrijventerrein, uitgaans- en winkelgebieden

In samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen Oost- Nederland kan een proces ingezet worden met als doel om te bouwen aan en onderhouden van een breed netwerk met publieke en private partners in een gebied. Het biedt inzicht in wat goed gaat en wat beter kan. Door preventieve acties verbeteren we de leefomgeving op de thema's *schoon, heel en veilig*, en verhogen we de meldingsbereidheid van zowel publieke als private partijen.

Dit zijn meerjarige trajecten voor duurzame samenwerking, het structureel doorvoeren van verbeteringen en het borgen van de kwaliteit in een gebied. Op basis van de samenwerkingsafspraken en het analyseren van het veiligheidsprobleem wordt een plan van aanpak opgesteld met concrete afspraken. Hier wordt gezamenlijk uitvoering aan gegeven en er wordt geëvalueerd. Op die manier worden nieuwe knelpunten inzichtelijk gemaakt, zo blijft het een continue proces in een aangewezen gebied.

Recreatieterreinen/ vakantieparken

Sommige vakantieparken in Nederland hebben te maken met ondermijning, zoals witwassen, mensenhandel, opslag van gestolen goederen en illegale huisvesting van gezochte criminelen. Op deze vakantieparken wonen vaak kwetsbare mensen of heeft de eigenaar financiële problemen. Zo ontstaat een smeltkroes van diverse maatschappelijke problemen. Dit maakt de aanpak van ondermijning op vakantieparken complex.

Het Expertisecentrum Vitale Vakantieparken Overijssel ondersteunt gemeenten in hun aanpak van vitale vakantieparken. Hierbij ligt de focus op vakantieparken die of voor een revitaliserings opgave staan, of een transformatieopgave hebben, of waarbij signalen van veiligheids-, leefbaarheids- of ondermijningsproblemen zijn. Dat doet het expertisecentrum onder andere door kennis te ontwikkelen en te delen, een kennisnetwerk te organiseren, de informatiepositie over vakantieparken te versterken, indicatoren onderzoek op vakantieparken uit te voeren, te ondersteunen bij een plan van aanpak en door tijdelijke capaciteit te leveren.

In de provincie Gelderland is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan voor het voorkomen en aanpakken van criminaliteit en ondermijning rondom vakantieparken, Het Ariadne project. Dit is een samenwerkingsproject van onder andere het Openbaar Ministerie, Politie, Belastingdienst, Inspectie SZW, Omgevingsdiensten, de provincie en gemeenten. Er wordt in Gelderland met een expertteam een informatiebeeld opgesteld van een vakantiepark, vanuit daar wordt een effectieve (integrale) aanpak vormgegeven en structureel (actief) samengewerkt tussen partners. De expertise van Het Ariadne project kan tot in ieder geval 2026 landelijk ingezet worden voor het delen van kennis en ervaring.

Externe communicatie gericht op preventie

Communicatie is een belangrijk aspect van de preventieve aanpak. Communicatie als strategie heeft verschillende voordelen. Het heeft een afschrikkende werking op de georganiseerde criminaliteit, als men ziet dat gemeente Haaksbergen integraal ondermijning aanpakt dan is de gemeente een minder aantrekkelijke plek om te vestigen. Daarnaast wordt het bewustzijn en de weerbaarheid van inwoners en ondernemers vergroot. Hieronder worden enkele voorbeelden gegeven van middelen die ingezet kunnen worden, waarvan LeerlingAlert recent op het Assink Lyceum ingezet is.

LeerlingAlert²

Het LeerlingAlert is een preventieve voorlichting op middelbare scholen. Het is gericht op bewustwordingslessen voor leerlingen, docenten maar ook ouders. De bewustwording is gericht op risico's en verschijningsvormen van misdaad om zo te voorkomen dat leerlingen de criminaliteit in glijden. Er kan samenwerking gezocht worden met het project Straatwaarde(n) van het RIEC Midden Nederland, bijvoorbeeld voor projecten als Kapot Sterk en andere programma's op basisscholen.

Voorlichting op straat

Er zijn verschillende creatieve mogelijkheden om voorlichting te geven over ondermijning en het herkennen van signalen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van ondermijningscontainers. Dit zijn zeecontainers die ter plaatse, bijvoorbeeld op de markt, neergezet kunnen worden. Deze containers zijn ingericht om een hennepkwekerij en een drugslab na te bootsen. Inwoners van de gemeente kunnen door middel van deze voorbeelden en de uitleg hierbij bewust worden van de gevaren van drugslabs of hennepkwekerijen. Maar ook wordt uitleg gegeven over hoe de signalen te herkennen zijn.

Voorlichting wijkraden

Om het onderwerp ondermijning nog extra onder de aandacht te brengen, zoekt de coördinator ondermijning contact met de wijkraden. De coördinator sluit aan bij bijeenkomsten en licht de deelnemers voor over ondermijning en de rol van de gemeente, inwoners en ondernemers hierbij. Er wordt gestuurd op het vergroten van bewustwording en meldingsbereidheid. Vanuit het informatiebeeld kunnen deze bijeenkomsten gespecificeerd worden op de problematiek.

Voorlichting en samenwerking met poortwachters

Poortwachtersfuncties zijn functies zoals notarissen, waarbij de poortwachter als beschermer van het rechtsbestel dient. Onder poortwachtersfuncties vallen onder andere: notarissen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, administratiekantoren, accountants, belastingadviseurs, crypto-instellingen, trustkantoren en advocaten.

In eerste instantie kunnen verhuurmakelaars benaderd worden om in gesprek te gaan over ondermijnende criminaliteit binnen vastgoed. Hierbij wordt opgehaald of er al bekende problematiek is waar deze poortwachters tegen aanlopen (denk bijvoorbeeld aan het verhuren van een pand waar achteraf een drugslab/kwekerij blijkt aangetroffen).

Tijdens deze gesprekken wordt uitgelegd wat signalen van ondermijning zijn en hoe makelaars en notarissen terecht kunnen bij de gemeente of politie als zij signalen hebben. Hierbij wordt het belang van het melden van signalen benoemd en ook hoe meldingen gemaakt kunnen worden. Tevens wordt er ingegaan op de risico's en verplichtingen die er zijn, waarbij een handreiking wordt gegeven over de mogelijkheden om dergelijke activiteiten te voorkomen, we denken hierbij aan het breder inzetten van de campagne "Veilig uw pand verhuren" om vastgoedeigenaren in de gemeente te bereiken.

Voorlichting en samenwerking horeca-ondernemers

In 2024- 2025 worden horeca ondernemers bezocht door de Alcoholwet inspecteurs ter kennismaking en voor een controle van de vergunning (aanwezigheid). Daarbij kan gesproken worden over de signalen en gevaren van ondermijnende criminaliteit binnen de horeca. Dit moment is een goed moment om te inventariseren wat er speelt binnen de horeca en of er al problemen of

² [Home - #Leerlingalert](#)

signalen zijn waar de overheid bij kan helpen. In dit gesprek wordt aangegeven waar en hoe gemeld kan worden als er signalen zijn van ondermijning.

3.1.2 Repressieve aanpak

Een ander deel van de actieve aanpak is repressie, het herstellen van de openbare orde of de maatschappelijk norm. Repressie is daarmee deels gericht op het inzetten van bevoegdheden en het opleggen van eventuele sancties.

Intensivering (integrale) controles

Met de inrichting van het lokaal ondermijningsoverleg worden binnengekomen signalen die duiden op ondermijning besproken, verwerkt en geanalyseerd. Op basis daarvan wordt een vervolg bepaald, zoals het afsluiten van een melding, het doorgeleiden van een melding, het plannen van een (integrale) controle of bijvoorbeeld opschaling richting het RIEC ON.

Op basis van de bevindingen van een (integrale) controle dient bepaald te worden welk vervolg hieraan gegeven dient te worden. Dit kan leiden tot nader onderzoek of bestuursrechtelijke handhaving op bijvoorbeeld strijdigheid met het Omgevingsplan, de APV of Huisvesting.

Bestuursrechtelijke handhaving in het verlengde van strafrechtelijke- en fiscale interventies

Tijdens controles vanuit de gemeente of vanuit één van haar partners kunnen criminele activiteiten als drugslabs, hennepkwekerijen, arbeidsuitbuiting of mensenhandel vastgesteld worden. In eerste instantie dienen dergelijke constatering door de verantwoordelijk partner opgepakt te worden, zoals bijvoorbeeld de politie of de Nederlandse Arbeidsinspectie. Daarnaast of in het verlengde daarvan zal in beginsel ook bestuursrechtelijk opgetreden worden, bijvoorbeeld in de vorm van de last onder dwangsom of de sluiting van een locatie.

4. Verantwoording

Verantwoording afleggen over de effecten van de aanpak van ondermijning is en blijft een uitdaging. Het gaat veelal over onzichtbare criminaliteit waarvan de omvang (vooraf) niet duidelijk is. Omdat de omvang en reikwijdte van ondermijning in Haaksbergen niet te kwantificeren is, is het moeilijk, zo niet onmogelijk, om meetbare doelen in relatie tot de afname van ondermijning te geven. Wat wél kan, is aangeven welke activiteiten zijn ondernomen en daarnaast gebruikmaken van de principes van de methodiek 'Rijker verantwoord'.

Elke zes maanden wordt een terugkoppeling gegeven over meetbare doelen zoals de hoeveelheid controles die zijn uitgevoerd, het aantal binnengekomen (Meld Misdaad Anoniem) meldingen dat opvolging krijgt, aantal sluitingen (bijv. Opiumwet), uitgevoerde Bibob onderzoeken en weigeringen van vergunningen (Wet Bibob), welke activiteiten zijn verricht om de bewustwording te versterken etc. Deze zaken vertellen een deel van het verhaal, maar laten niet zien wat het daadwerkelijke effect is van de aanpak in Haaksbergen. Zo laat het niet zien dat door de aanpak bepaalde bestuurlijke maatregelen niet getroffen hoefden te worden omdat Haaksbergen onaantrekkelijker is geworden om bepaalde activiteiten uit te voeren. Naast deze 'harde' cijfers is het wenselijk om op een andere manier verantwoording af te leggen aan de maatschappij over de aanpak van ondermijning.

Als aanvulling op bestaande wijzen van verantwoording is binnen de politie de methode 'Rijker verantwoord' ontwikkeld. De ambitie om op een andere manier verantwoording te gaan afleggen komt deels voort uit ontevredenheid over de dominantie van cijfermatige verantwoording over criminaliteitsfenomenen omdat criminaliteitscijfers slechts een deel van het verhaal vertellen en soms zelfs een vertekend beeld geven. Het verhaal achter de cijfers, de duiding is minimaal net zo belangrijk en soms zelfs belangrijker dan de cijfers zelf. Het is belangrijk om dat verhaal te vertellen en mee te nemen bij de verantwoording. Zowel de politiek-bestuurlijke verantwoording als de maatschappelijke verantwoording.

Bij de aanpak van ondermijning zijn veel verschillende partijen betrokken. De bijdrage van de ene partij kan niet los worden gezien van de bijdrage van een andere partij. Een voorbeeld is de inzet van adrescontroles. Ook als er niks mis is met de inschrijving in de BRP, kunnen dergelijke controles wél waardevolle informatie opleveren die van groot belang kan zijn bij de aanpak van bijvoorbeeld mensenhandel. De harde cijfers alleen schieten daarom dan ook vaak te kort en doen geen recht aan de complexiteit van de problematiek. Er wordt daarom naast aandacht voor de 'harde' cijfers, ook aandacht geschonken aan 'rijker verantwoord' om daarmee een completer beeld te geven van de duiding van de problematiek, de ondernomen activiteiten en het effect van de aanpak.